

ДЬОКУСКИЙ Бүтүн, ыам ыйын 21 күнүтөр, Үүнэр көлүөнө государственной театрын коллектива Еаржа фестивалыгар кэлтэр. Бу фестиваль быыл 19-с тегүлүн ыытыллар Выйылы фестиваль Суботини к (Сербин) ыам ыйын 20 күнүттөн ыам ыйын 26 күнүтөр дэсэр буолар.

КЫАЙЫНЫ ЭРЭ БАБАРАБЫН

Ыам ыйын 19 күнүгөр 68 №-дэ-эх хаймакка тахсыбыт «Олимпийский ооньууларга кыттыага» дикан физкультура уонна спорт института Николай Ноевы (Аниитовы) Великобритания Лондон куоратыгар буолар олимпиадага кыттар быраабы ылбытынан эбэрдэлээн сүрүйбүттарын олус үөрэ аактым Кырдык, бэйэбит Чурапчыбыт, бэйэбит институтт уола дыаны-ардаахтык, күүскэ дьарыктанан ситисинт көрдөрүүтэ биһиги, чурапчылары, барыбытын да үөртэ. Биһиги маньык уолаттар-бытынан кизин туттуохтаахпыт. Бу ситиһи төһөлөөх элбэх дьарыгынан, сыранан кэлэрин өссө биһиги, «көһөрү» дьон, билбэт буоллаахпыт. Ошон мин Колэра олимпиадага кыайы эрэ көтөлөй дикан туран, эбэрдэ хоһооммун аныахтын баарабын.

Борон саха сиэнигэр
Бассор баайы төрдүгэр
Босто хаанан ылаттыыр,
Бостур хаанын кэйимшир,

Хорук тымыр үөһүгүн
Хохуун хаана сүрүтүр,
Хапсар түгүн чурааган
Хотой саннаан күрүдүр.

Батас түптүм улааттар
Барьытаан кесталер.
Баатыр хоодуот үгүдүтүн
Ботомсолоон эрэлэр.

Хохуун буол! Хохуун буол!
Хохуун буол!
Арчымаастык баатырын
Арчымаастык буолун!

Никита АММОСОВ

ИНТЕРИЭНИНЭЙ ТЭРЭЭНИН БУОЛЛА

Ыам ыйын 14 күнүгүн 24 күнүгөр дыла улуус оскуола-ларыгар Пионерин тэриллэ-битэ 90 сылыгар, Саха Рес-публикатын ово обществен-най холбохторун 20 сылы-гар уонна улуустугар Аан дойдутаагы Дьиз кэргэн күнүгөр аналлаах декада сааралана.

Ол чэрчэтинэн Аан дой-дутаагы ооньуу дорьторун общества, М.К.Аммосов аа-тынан ХИФУ педагогическай институтта, үөрөх управлени-ета тэрийиһэринэн Дьиз кэргэн күнүгөр өрлөргө оон-ьуу эйгэтин тэрийиһэ атам-мыт "Клуб друзей игры (КДИ)" дикан фестиваль Чу-рапчы орто оскуолатыгар ылбытынан. Бахсы, Волонго, Диринг, Кытаанах, Мугудай, Улахан Күөл, Хатылы, Чу-рапчы нэһиликтэригэр өрлөр, төрөспүтүгөр, учуу-таллар барыга алта уонча киһи кыттылаах ылла.

Фестиваль аһылыгы-

гар Чурапчы орто оскуо-латын төрөспүтүгөр, үөрэнч-чилэрэ, учууталлара, дьиз кэргэн союзтара кыттылаах ылбытара көрөөчүлөр сэргэрийлэрин ылла. Эбэрдэ тыты ХИФУ педагогическай институттун соотруунта, Аан дойдутаагы КДИ чилиэнэ Дь.С.Брызгалов, улуустаагы дьиз кэргэн отделын сүрүннүүр специалиһа Т.П.Бушкова, үөрөх управле-ниетин интэр отделын на-чалыһа И.Г.Винокурова эт-тилэр.

Кыттааччылар 5 секци-нан бэйэлэрин бырайыакта-рын көмүскэтиһэр: "Оскуо-ла ооньуур эйгэтин тэрийи-ни", "Илинэн оһоһулуубут ооньуулар", "Өрлөр кулу-уптарын тэрийиһи", "Өбүтүбүт философиятын нөүгө өр до-руобуйатын, туругун тупса-рылаа анал эйгэтин тэрийи-ни", "Өһү сайыннаар ооньуу-лар".

Экспертэринэн үлэлэти-

лэр: педагогическай наука кандидата Дь.С.Брызгалов, КДИ инструктора С.Н.Брыз-галова, КДИ инструктора Р.С.Карлузова, КДИ инструктора П.И.Попова, улуустаагы дьиз кэргэн отделын специа-лиһа Т.П.Бушкова, кин библи-отека библиотеккардара Н.Н.Аммосова, Е.Н.Макарова, улуустаагы үөрөх управле-ниетин специалистара А.П.Григорьева, С.М.Сивцева.

"Аан дойдутаагы ооньуу дорьторун общества" кы-айылыахтара Василий Ни-колаевич Семенов (Чурапчы гимназиятын өр тэрийтэтин салайааччыта, "Өйүмэй" ту-мус туттар киһини итиннэ аналлаах ооньуу), Наталья Михайловна Тимофеева, Римма Гаврильевна Дьячкова (доруобуйаларынан ха-аччахтаахтык өрлөрү дьизэ интэр-үөрэтэр кин - "Пой-май свою радугу"), Саргылана Дмитриевна Старостина, Пасковья Петровна Николо-

ва (Диринг орто оскуолатын интэрнэти, "Игры предков"), Людмила Романовна Татари-нова, Надежда Гаврильевна Захарова (С.А.Новгородов аа-тынан Чурапчы орто оскуо-лата, "Игротек"), Елена Ни-колаевна Дьячкова (Чу-рапчы орто оскуолатын төрөспүтүгөр, "Ооньуу кинигэ") дипломнары ылбылар.

Ону таһынан баста-кы мөстөр Ольга Романовна Аржакова (Кытаанах орто о-скуолатын төрөспүтүгөр, "Оонь-уулар хомуурунньуктара"), Наталья Листикова, Галия Ре-шетников (Хадаар орто оску-олатын үөрэнээчилэрэ, "Вместе — мы сила"), Алек-сандра Николаевна Собакина (С.А.Новгородов аатынан Чу-рапчы орто оскуолатын "Со-здание анимационного клуба "Утенки"), Татьяна Никола-евна Ефремова (Волонго орто оскуолатын библиотеккара, "Ооньуу нөүгө олонтону өрлөр өйдөтүү"), Екатерина Романовна Хоютанова (Ха-тылы орто оскуолатын, "Хайа, ыаллар көпсөөннүгү?"), Күн-нэй Григорьевна Аммосова (Мугудай орто оскуолатын, "Саха норуотун ооньуулар-га") таарыстылар. Иккис, үһүс мөстөлөхтөр эмэ наараа-далаанылар.

Фестиваль түмүгүнэн кыттааччылар салгыы да маньык тэрэһиннэри өссө көтөтөн ылларга, КДИ чили-энэринэн өрлөрү, төрөспүтүгөр тардарга, оон-ьуу көрүнтэрин, сайынна-рар кыагы туһанарга, өр сыһыанар, ооньуур сирдэ-рин микрооройуоннарынан, нэһиликтэринэн болорго ууран өр саас кэрэ дьоллоох кэмин олохун устата санаа-өйдүү сылдыарын усулуобуй-атын тэрийэргэ таарыстылар.

С.М.СИВЦЕВА

Тыын боллоруос

УУ КЭЛЛЭ! ОБОННЬОРГО МАХТАЛ!

Чурапчыга кэпсээн Ырба Тумуска оболорбор олорбутум 10 сыл чулаана-та. Дьикти тумус кэрэ эмэстэ! Тумус ик-ки өттүнэн Чурапчы эбэтин атактара - обургу күөлүгөр саага уулан хаймакка-нар. Сайынны алларга түс дааны, көгүл сөтүөлө, ууга чомчолон, кыпса-ны баттаа дьуһаа, нөсүһуһан обурдук-кар уу оро ыһыла түһэр, иһини бы-рааран көтүс хатырыктаагы сөбүлээн ылааһын, күһүнүн муус ылаахкына транспорту суох көтөтөн, сүтөн тахсыах-кын соң. Ол эрээри кэпсээн сылаарга уу кэлбэккэ Эбэбит чычыраан, атактара быстар, уолар турука тиһибиттөрө. Быйыл сайын сөтүөлөхтэбэр, обур-оһа да уу ылар уустук буолуох курдуга. Ону баара бары үөрөхтүгөр быатыгар уу кэлэ, Эбэбит быдылгыч туолан, хаа-тыгар киирэр. Бу уу хантан, хайдах кэл-лэ? Оһоо ким улахан үтүөлээрий, өһөһөһүй?

Урукку өгүтүгөр Чурапчы күөлү Куо-хара үрүгү сүүртэрин эрэ ууланара. Он-тон кини 10 сыл баһыгар-агарар биэрлэ эмэ хаамтарар. Быйыл кыһын хаар сиң халыг курдугун иһин санаа хоту уу кэл-бэтэ, сүтөн-симэлийэн хаалла. Үрүхтэр, үрүһүлэр сүүрүһүлэр. Арай Хонду, Та-атта үрүхтэрэ бөлөкчө ууланан хаа-мтардылар. Ол, кунуһан да үтүөйдүөх ди-эбиккэ дылы, ааспыт сылаах ол дөһөй барыт улахан тыа баһаардарыттан си-бөөстөх дьиктэр.

Бу уу хайдах туора сүүрэн таарыста? Ол туһунан быһбэт дьонго санаан, өйдөтөн баһар торостох. Оһоо саамай үтүөлдөөх, идеятын тобулбут, үтүөтүк сыраалаһан, туруорсан өгөттөрүгөр кэһини бары бигэр, өйдүүр киһибит.

ыгык кырдыаһыт, улуустук бочу-таах олохтоор Д.П.Лазарев буолар. Ол хайдах этэй?

Чурапчы дэриэбинэтигэр ууга суоһунан аатырара. Ол иһин дьон күүскэ олохсуйбат этэ. Сэрини кэһини Таатта үрүх чүөмчүлэринтэн оһуһунан таспыт ууларынан харчыга атылаһааччылар үһү. Мин өйдүүрбөр быһынны күөл онутар самолет түһэр аэродрома, хонуу этэ. Уу суоһуттан пройуон кэһини Мындарай-ыга көһөрөр туһунан боллоруос тура сылдыбыта. Чурапчы күөлэ быһыт оһоһуһунан ааспыт үйэ 50-чүс сылаарын санаталар үөскөбөтэ. Ол эрээри кураан дьылыгарга букатын чычааран уола сыһара.

Оһоһа дэлэй уулаах Таатта үрөх

уугун Чурапчы күөлүгөр түһэрэр өй Дмитрий Петровичка маньык киирбитэ. Ону кини элбэхтик мээрөйдээн, суотта-ан, туруорсан олоххо кииртербитэ. Ол түмүгөр Таатта үрүһүн быһар 700 м уһуннаах, аныаһан 30 м, үрдүнэн 10 м кэтиттээх, 6-8 м үрдүктээх, 2 аһар-сабар тивир-бетон шлоһтаах сүүнэ улахан быһыт тутуллубута. Оһоо муһуһулу-бут уу Чурапчы күөлүгөр түһэригэр Аа-та алааһын уонна Тумуһахтаах икки ардыларынаагы биһин сыһырдары үлгү таһтаран 3 бээрэстэ усталаах хаһаал оһоһуһулуубута. Оһор түмүктэрини быһыт шлоһтарынан сылабаар кыраанын курдук эрийэн кэлбит ууну Таатта үрүһүн быһа эбэтэр Чурапчы нөүгө аһарар кыах үөскөтө, Эбэбит куруук

толорулар буолла!

Бу сүрүйдэхха, кэпсэтэххэ түргөн Дьингэр улуу мөккүгөр, баһаххай үлэ барыта. Оһоһор анал уу үөрөхтөөх специалистар "Хайдах Таатта Куоха-рага өрө сүүрөн тахсыа?" дикан утарса, сүрүйэ сылдыбыттарга. Ону оһоһор өһөһөн туран, 2 төгүл мээрөйдээн кыа-ларынан даһаастаабыта. Бу уу аралытын туһунан "Сага олоххо" уонунан ыста-тылалар тахсыбыттарга. Араас санаа эл-бэр, утарсааччы, кыаллыбатын этэһичи арыһаа суога. Оһоһору саамай өһөһөтү киһинэн практик-мелиоратор П.Т.Ар-жаков ("Ардах Ардыаһыт") буолар.

Бу уу системата олоххо киирбитигэр элбэх тэрийтэ, киһи, салайааччы үлэлэ-эһитэ Оһортон ордуу чорботон улуустук маньыгы баһылыктарын И.С.Сивцев, М.Н.Сибиряков, солбуһааччы баһылык Т.В.Ноев, куораттан "Взрывпром" тэ-рийтэ салайааччытын С.Тадетинов, ПМК "Мелиорация" урукку начальни-кын П.Н.Милонин, кылаабыһай инженер В.Е.Макаров аһтыа этэ.

Тутуу сэйиэскэй былаас эһэр, ыры-ылаака киириги баһылык, олус уустук кэмтэ, кыл мүчү оһоһуһулуубута. Чуол-кай этэбин. Оһоо тутуулуубата буол-лар, бу тутуу саараламат, хаалар этэ. Төрө дьэһтөөх, ити кэһиниһэн хаһыа эмэ ыл хаһыас да кэлбэт, киһи баараһай тутуу туһунан санаабат да сылаар үүмүктүгөр, оһоһорбут баран хаала-ахтаабыта, анал үөрөхтөөхтөрүгөр кыа-лыбатын кэһиниһтэ. Оһоһотугар Таат-та ууга бу Чурапчыга түһтэ, үһүн ку-рааллар кэллэхтэринэ Эбэбит уолара бары эрөйдэһэригэр чуолкай этэ!

Дьэ, ол иһин, уу кэлбитинэн, оһоһ-орбутун, ыгык киһибитин Дмитрий Пе-трович Лазарев өссө төгүл өйдөһө, мах-таһынан аһтыабыт.

Иван ПОНОМАРЕВ

Борис Падомонич БАШОВ

